

Pelkosenniemen kunnan kannanotto kaivostoimintaan liittyen

Pelkosenniemen kunnanvaltuustossa on 15.12.2022 jätetty valtuustoaloite, jossa esitetään, että kunta julkaisee arvoihinsa pohjautuvan kannanoton suhteestaan kaivostoimintaan niille maa-alueille, jotka se katsoo olevan ristiriidassa kuntastrategian arvoihin nähden. Pelkosenniemen kunnan arvot ovat yhteisöllisyys, vastuullisuus ja sydämellisyys.

Valtuustoaloite pohjautuu kunnan asukkaiden ja yritysten huoleen, joka on noussut Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (TUKES) 29.11.2022 tekemän varauspäätöksen nro VA2022:0069 johdosta. Päätös mahdollistaa malminetsintäluvan hakemisen ja koskee laajaa aluetta Pyhä-Luoston kansallispuiston läheisyydessä Pelkosenniemen, Sodankylän ja Sallan kuntien alueella. Päätöksen johdosta on myös tehty kuntalaisaloite *Ei kaivosta Pyhä-Luoston alueelle* www.kuntalaisaloite.fi-palvelussa.

Varauspäätös antaa yksinomaan etuoikeuden malminetsintälupaun. Päätöksessä todetaan, että varaajan tulee ottaa huomioon kaivoslain säännökset etsintätöiden suorittamisessa (kaivoslaki 7 §, ks. myös 3 §). Jokaisella on toisenkin alueella oikeus kaivosmineraalien löytämiseksi tehdä geologisia mittauksia ja havaintoja sekä ottaa vähäisiä näytteitä, mikäli toimenpiteestä ei aiheudu vahinkoa eikä vähäistä suurempaa haittaa tai häiriötä (etsintätö). Varaus ei oikeuta malminetsintään, kaivamiseen eikä louhimiseen. Varaus ei rajoita maanomistajan oikeuksia eikä mahdollisia muita maankäytön tarpeita ja suunnitelmia. TUKESin päätöksiin voi tutustua tästä: [Varauspäätökset | Turvallisuus- ja kemikaalivirasto \(Tukes\)](#).

Pelkosenniemen kunta ei ole katsonut aiheelliseksi valittaa TUKESin päätöksestä, koska siihen ei ole nähty lakiin pohjautuvia perusteita.

Pelkosenniemen kunta esittää kannanottonaan kaivostoimintaan liittyen seuraavaa:

Pelkosenniemellä on tiedossa, että Itä-Lapin alue on geologisesti houkutteleva malminetsintää ajatellen, sillä sen kallioperä muistuttaa esimerkiksi Kanadan ja Australian malmikriittisiä vyöhykkeitä. Alueelle kohdistuu tällä hetkellä suhteellisen paljon malminetsinnällistä kiinnostusta. Itä-Lapin kuntayhtymä on teettänyt ILPO-hankkeessa selvityksen kaivostoiminnan vaikutuksista elinkaaren eri vaiheissa. Loppuraporttiin voi tutustua kuntayhtymän kotisivuilla: [ILPO - Malminetsinnän aluetaloudelliset vaikutukset ja niiden hyödyntäminen Itä-Lapin elinkeinoelämässä -hanke - Itä-Lapin kuntayhtymä \(italappi.fi\)](#).

On ymmärrettävää, että malminetsintä synnyttää paikallisissa usein erilaisia odotuksia. Odotukset voivat olla positiivisia tai negatiivisia. Positiivisessa mielessä odotetaan, että mahdollinen kaivos toisi työpaikkoja ja taloudellista dynaamisuutta alueelle, kun taas negatiivisissa pelätään mahdollisen kaivoksen ympäristö- ja muita haittoja.

Pelkosenniemen kunnan keskeisin elinkeino on matkailu ja se sijoittuu pääosin Pyhätunturin matkailualueelle. Pyhä on aktiivisesti kehittyvä matkailukeskus, joka on Pyhä-Luoston kansallispuiston läheisyydessä. **Pelkosenniemen kunta edellyttää, että kunnan pääasiallista**

elinkeinotoimintaa, matkailua, ei millään tavalla eikä missään vaiheessa vaaranneta kunnan alueelle mahdollisesti suunniteltavan kaivostoiminnan vuoksi. Pyhätunturin maisemat on valtioneuvoston 18.11.2021 tekemällä päätöksellä (VAMA2021) perustettu valtakunnallisesti arvokas maisema-alue.

Kaivostoiminta jakautuu eri vaiheisiin sen elinkaaren aikana. Näitä ovat 1. malminetsintä, 2. kaivoksen kannattavuustarkastelu, suunnittelu ja rakentaminen, 3. tuotanto, 4. sulkeminen ja jälkihoito. Jokaisessa näissä on omat vastuullisuuskysymyksensä, joihin pyritään vastaamaan minimoimalla negatiiviset vaikutukset. Vain yksi tuhannesta malminetsintäoperaatiosta johtaa kaivokseen.

Pelkosenniemen kunta edellyttää, että kaikessa elinkeinotoiminnassa otetaan huomioon toiminnan koko elinkaari. Erityisen tärkeää tämä on kaivannaisteollisuudessa ja muissa elinkeinoissa, joilla on pitkäkestoisia vaikutuksia niin ympäristöön kuin alueen asukkaihin ja muihin elinkeinoihin. Myös kaivoksen toiminnan päättymisvaihe ja siihen liittyvät vastuut ja vaikutukset tulee erityisesti ottaa huomioon kaivostoimintaan liittyvien lupien käsittelyssä.

Malminetsintävaiheessa vaikutukset ovat pieniä, mutta lisääntyvät mineraalivarojen hyödyntämisen alkaessa ja sen päättyessä. Vaikutukset voivat olla positiivisia tai negatiivisia. Positiivisia vaikutuksia ovat työpaikkojen luonti, paikallisten palvelujen osto ja yleinen paikallistalouden elävöittäminen. Raaka-aineiden tuotanto yhteiskunnan tarpeisiin on myös positiivinen vaikutus, jota ei usein huomioida.

Negatiivisia sosiaalisia vaikutuksia voivat olla haitat muille elinkeinoille, maanomistajille ja asukkaille. Porotalous ja matkailu voivat kärsiä hankkeen vuoksi ja kiinteistöjen hinnat laskea. Negatiivisiksi sosiaalisiksi vaikutuksiksi voidaan laskea myös ihmisten negatiiviset kokemukset maiseman tai ympäristön muutoksen johdosta (mm. pöly, melu, liikenne).

Pelkosenniemen kunta edellyttää myös, että paikallista yhteisöä lähestytään, tiedotetaan toiminnasta ja pyritään vuoropuheluun sen eri sidosryhmien kanssa jo malminetsintävaiheessa. Yrityksen viestinnän pitää olla proaktiivista ja ottaa huomioon alueen eri sidosryhmät. Kysymys on sosiaalisen toimiluvan saamisesta.

Lisäksi Pelkosenniemen kunta edellyttää, että kaikissa tilanteissa kaivostoiminnan negatiiviset ympäristöön ja ihmisiin kohdistuvat vaikutukset minimoidaan kaivannaissalan linjausten mukaisesti ([Sosiaaliset vaikutukset | Kaiva.fi](#)). Kaivostoiminnassa, luonnonkivituotannossa ja maainesten otossa niiden ennakointi tapahtuu sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa (SVA), joka on osa ympäristövaikutusten arviointia (YVA).

Suomessa on käynnissä kaivoslain uudistus. Hallitus antoi esityksensä kaivoslain muutoksista 8.9.2022. Tämän jälkeen lain käsittely jatkuu eduskunnassa. Muutosten on tarkoitus tulla voimaan 1.3.2023. [Hallituksen esitykseen voit tutustua tästä linkistä.](#) Lakiuudistus perustuu hallitusohjelmaan. Uudistuksessa kuullaan sidosryhmiä ja lainvalmistelu tehdään tutkittuun tietoon pohjautuen. Tämän hetkisen tiedon mukaan kunnan vaikutusmahdollisuus siihen, tuleeko kuntaan kaivos vai ei, kasvaa lakiuudistuksen myötä. Jo nyt kunnalla on kaavoitusmonopolin myötä ratkaiseva vaikutus kaivoksen sijoittumiseen kunnan alueelle. Merkittävässä asioissa kunnan päätöksenteko pohjautuu laajalaiseen vaikutusten ennakoarviointiin (EVA).

Pelkosenniemen kunta

Kunnanhallitus